

De VRT en het BoekenOverleg: samen op weg naar een boeken-, letteren- en leesbevorderingsoffensief

[1]

Geachte commissieleden,

Voordat ik toekom aan de vraag over de opdracht van de VRT, vertel ik u graag wie ik vertegenwoordig. Hoewel ik directeur van het Vlaams-Nederlands Huis deBuren ben, spreek ik hier niet vanuit deBuren. Deed ik dat wel, dan zou ik proberen u te overtuigen van het belang van coproducties met Nederland en u wijzen de kansen op die we vandaag missen in podcasting en zou ik door willen bomen over internationale talentontwikkeling.

Als voorzitter van het Overleg Literaire Organisatoren zetel ik in het BoekenOverleg, dat mij op haar beurt mandateerde om deel te nemen aan het Cultuuroverleg met de VRT. Het BoekenOverleg behartigt de gezamenlijke belangen van de boeken-, letteren-, en leesbevorderingssector en spreekt met één stem namens alle auteurs, uitgevers, leesbevorderaars, de literaire erfgoedsector, de bibliotheeksector, de boekhandelaren, de literaire organisatoren en Literatuur Vlaanderen.

Om die opdracht te vervullen, gaat het BoekenOverleg systematisch in gesprek met relevante vertegenwoordigers van beleidsdomeinen op Vlaams, federaal en Europees niveau en met grote spelers als de VRT.

Het BoekenOverleg is vanaf haar oprichting door de Vlaamse Ministers van Cultuur formeel erkend als gesprekspartner voor letterengerelateerde thema's. In de beheersovereenkomst van Literatuur Vlaanderen (toen nog Vlaams Fonds voor de Letteren) heeft minister Gatz de secretariaatsfunctie van het BoekenOverleg toevertrouwd aan Literatuur Vlaanderen.

Aan het slot van deze inleiding, verontschuldigd ik Jos Geysels, de voorzitter van het BoekenOverleg, die hier helaas vandaag niet aanwezig kan zijn. Mocht u willen dat hij mij binnenkort moet trakteren op een straffe Vlaamse tripel, dan moet u me beslist een vraag stellen over de nood aan een boekenprogramma.

[2]

Geachte commissieleden,

In een gezonde democratie spelen kwalitatieve openbare media een essentiële rol omdat zij vrij van directe politieke druk en onafhankelijk van de markt opereren. In tijden van desinformatie en de alomtegenwoordige commerciële cultuur, kan de publieke omroep een baken zijn van correcte berichtgeving en zich een waardevolle partner tonen van een levendig cultureel veld.

Het huidige Mediadecreet geeft de krijtlijnen van de missie voor de openbare omroep voldoende weer, het is vooral zaak om de bepalingen uit artikel 6, paragraaf 2 ten volle uit te voeren. Het bieden van 'een kwalitatief hoogstaand aanbod in de sectoren informatie, cultuur, educatie en ontspanning' blijft van belang. We hechten ook aan deze passage: 'Naast die algemene programma's komen andere programma's aan specifieke belangstellingssferen van kijkers en luisteraars tegemoet. De beoogde doelgroepen zijn voldoende ruim en ze worden door de programma's in kwestie ook bereikt.'

Het BoekenOverleg stelt dat de VRT hier een belangrijke taak te vervullen heeft en wil haar hier van harte mee helpen, maar merkt op dat het zowel voor de VRT als voor de diverse leden van het BoekenOverleg het uitvoeren van de beoogde doelstellingen wordt bemoeilijkt door de aanhoudende onderfinanciering.

In het Memorandum *10 prioriteiten voor 5 jaar beleid* zagen wij ons dan ook genoodzaakt om stijging van de middelen als eerste prioriteit aan te duiden. We vrezen dat door de kortingen op verschillende culturele actoren en de VRT ook het gezamenlijk behartigen van de voor een democratie noodzakelijke cultuuropdracht, verder onder druk komt te staan. In het bijzonder wijs ik daarbij op de tweede prioriteit uit ons Memorandum, waarin de informatieve, culturele, educatieve en ontspannende opdracht van de VRT elkaar kruisen, namelijk in de inzet op leesbevordering.

[3]

Het BoekenOverleg streeft naar een goede en constructieve samenwerking met de openbare omroep en vraagt aan de Vlaams Regering om in een volgende beheersovereenkomst met de VRT nadrukkelijk meetbare parameters op te nemen om de letteren in het algemeen en het boek in het bijzonder zoveel mogelijk op een positieve, wervende en inhoudelijke manier op alle radio- en televisienetten en de digitale kanalen aan bod te laten komen.

Het komt de kwaliteit van de openbare omroep ten goede als auteurs vaker worden uitgenodigd om te praten over hun productie in plaats van over hun privéleven. Concreet gaat het om het uitnodigen van meer auteurs in de reguliere programmering en specifiek om de creatie van programma's gericht op de culturele meerwaardezoekers. We vragen de VRT om niet alleen te kiezen voor de grote namen en de door de markt bekroonde succesnummers. In de zoektocht naar interessante en relevante stemmen mag de VRT doorlopend rekenen op de steun van de leden van het BoekenOverleg – ook in de nadere invulling van haar missie aangaande een inclusief uitnodigingsbeleid. Het ondertekenen van het charter *Elk verhaal telt* zou in dat opzicht al een grote symbolische waarde hebben.

Toen de studie onder leiding van dr. Tim Raats in de media kwam, ontstond het beeld dat de culturele sector zou pleiten voor de eigen niche. Dit signaal kwam niet van het BoekenOverleg. Wel stellen wij dat 'voldoende ruim' in de formulering '[d]e beoogde doelgroepen zijn voldoende ruim' uit het Mediadecreet ook 'voldoende diep' kan betekenen. Toegankelijkheid en universaliteit zijn geen argumenten tegen verdieping. De bredere impact van kwalitatieve programma's die worden gemaakt voor een specifieke doelgroep is groter dan op basis van primaire kijk- of luistercijfers wordt gemeten. Door een specifieke groep van meerwaardezoekers adequaat te bedienen – denk daarbij bijvoorbeeld aan docenten – ontstaat een uitbreidingseffect en bereik je via je hoogstaande inhoud ook secundaire doelgroepen (zoals leerlingen).

[4]

Op dit moment komt de VRT volgens het BoekenOverleg onvoldoende tegemoet aan bovenstaande wensen. We zien te weinig boeken op tv die meer zijn dan een veredeld decorstuk, we horen te weinig auteurs die over hun werk mogen praten en vinden dat de VRT tekortschiet in het bijdragen aan een vitale lees- en schrijfcultuur.

De huidige inspanningen rondom LangZullenWeLezen sluiten, nog afgezien van de problematische voorgeschiedenis, niet aan op de noden van de sector en, belangrijker, het huidige en toekomstige leespubliek.

Is het dan alles kommer en kwel? Neen. Zeker de laatste maanden ervaren we een sterke verbetering van de samenwerking, is er meer overleg en wordt er nadrukkelijk aangestuurd op wederzijdse kennisdeling. Het BoekenOverleg schakelt zich graag in als preferentiële partner van de VRT om samen de krachten te bundelen.

We weten evenwel dat dergelijke inspanningen, ondanks de goede wil van de direct betrokkenen binnen de VRT, verdampen als de toekomstige beheersovereenkomst deze samenwerking niet expliciet inschrijft in de doelstellingen.

Het BoekenOverleg dringt dan ook aan op de verankering van structureel overleg op strategisch niveau met de VRT in de beheersovereenkomst, om te komen tot parameters die in gezamenlijkheid worden vastgelegd, operationeel worden uitgewerkt en als zodanig door beide partijen geëvalueerd. Het aanduiden van een afdoende gemandateerd aanspreekpunt voor de letteren is in dat proces een eerste en cruciale stap.

Daarmee zijn we wel weer terug bij het eerste, majeure punt. Noodgedwongen krimpende organisaties, die zich in de uitvoer van hun kerntaken bedreigd zien, vallen gemakkelijk terug in het defensief. Vanuit het BoekenOverleg willen wij graag de hand reiken aan de VRT voor een boeken-, letteren en leesbevorderingsoffensief – in de volle wetenschap dat dat maar mogelijk zal zijn, als er voldoende politieke wil en financiële steun voor is.